

LA SOCIETAT CATALANA DE BIOLOGIA I LA SEVA PROJECCIÓ CIENTÍFICA

Lluís Cornudella

Noranta són molts anys d'existència! Enguany, la Societat Catalana de Biologia —la nostra Societat— assoleix aquesta fita. El temps transcorregut i les nombroses circumstàncies «adverses» viscudes per la Societat no l'han feta defallir, ans han actuat com d'esperó per refermar les seves activitats i augmentar-les sostingudament i sense interrupció. No endebades, anys després, un científic d'origen espanyol guardonat amb el Premi Nobel no es cansaria de comentar públicament que la SCB podia servir de model a qualsevol societat científica per l'abundància i continuïtat de les seves activitats. Dos trets essencials defineixen la Societat: d'una banda, les seves publicacions; de l'altra, les seves activitats científiques sempre sostingudes i de ritme creixent.

Comencem recordant que la Societat és la degana de les filials de l'Institut d'Estudis Catalans. Es constituí l'any 1912 —just fa els noranta anys— com a *Societat de Biologia de Barcelona* sota la presidència d'August Pi i Sunyer. L'activitat inaugural fou la sessió científica feta el 14 de desembre d'aquell any al Laboratori Microbiològic de Barcelona, dirigit llavors per Ramon Turró. D'antuvi, la voluntat dels fundadors fou recollir en publicacions periòdiques, de cadència anual, els continguts de les comunicacions presentades a les sessions científiques. Així s'inicià la sèrie dels *Treballs* de la Societat.

És ja història que les vicissituds viscudes per la Societat i, de retruc, el conjunt de les seves activitats, n'interromperen el normal funcionament en diverses ocasions i durant intervals de temps malauradament llargs. Així succeí entre 1924 i 1931 a causa de la dictadura de Primo de Rivera. L'adveniment de la República capgirà la situació i va permetre la represa amb normalitat de les activitats. Novament, l'any 1938 —en el vint-i-sisè aniversari— s'interrompé la vida acadèmica a causa de la Guerra Civil. Aquest cop durant setze anys! La vida de la Societat revifà de manera esporàdica i sostreta el 1954 en ocasió de la vinguda a Barcelona del Dr. Josep Trueta, llavors professor a la Universitat d'Oxford, el qual impartí una conferència sobre la poliomièlitis en el domicili particular de Josep Puig i Cadafalch, aleshores president clandestí de l'IEC.

No fou, però, fins el 1962 —prop de la data del cinquantenari— que les activitats van reiniciar-se minsament. Aquest cop de la mà de Josep Alsina i Bofill i Pere Babet i Boixeda, sota l'aixopluc dels Dispensaris Blancs del passeig de Sant Joan

de Barcelona i amb l'entesa de Conrad Xalabarder, el seu director. Després vindria l'acolliment del Palau Dalmaes del carrer Montcada, seu d'Òmnium Cultural i, finalment, el 1977, la Casa de Convalescència de l'Hospital de la Santa Creu, seu de l'IEC un cop restablert el reconeixement oficial de l'Institut, amb el Reial decret 3118/1976, com a entitat científica capdavantera dels Països Catalans.

Aquesta trajectòria forçadament discontinua de la Societat marcà el normal desenvolupament de les seves activitats de tal manera que podem diferenciar-les en etapes. L'inici, des de la constitució fins a la dictadura. La segona i més breu, l'època republicana. La tercera —esperem que l'última—, la de la represa de totes les activitats. Aquesta etapa sobresurt pel ritme sostingut, creixent i gradualment diversificat d'aquestes activitats.

Com ja hem esmentat, l'organigrama científic de base de la Societat es recolza —ho fa encara avui— en les sessions científiques i en les publicacions. La sèrie *Treballs* començà de principi en la primera època per mitjà de volums anuals que recollien els temes de les sessions científiques de l'any precedent. Aquesta tendència s'intentà mantenir també en la segona etapa. Ja en la represa, a partir de 1963, a causa del lent procés de publicació ocasionat pel servei de correcció de l'IEC, s'inicià una segona sèrie de publicacions independent de l'Institut, els *Colloquis de la SCB*. Aquesta col·lecció recollia les ponències de les reunions plenàries anuals i, per tant, tenia un caràcter accentuadament monogràfic. En un altre intent per alleugerir el procés d'edició dels *Treballs*, tot eludint els correctors de l'IEC, s'encetà el 1975 la sèrie del *Bulletí de la SCB*, que aplegava les comunicacions a les sessions científiques. Finalment, l'any 1983, es decidí remodelar el format dels *Treballs*, dotar-los d'una nova imatge i, per tant, considerar-ho com l'inici de la tercera època de la sèrie. D'ençà d'aquell any i, sortosament, fins al dia d'avui, els volums corresponents s'han publicat amb tota regularitat. Cal assenyalar que el 1994 es considerà adient rectificar la tendència multidisciplinària dels continguts, atesa la creixent diversificació professional, introduïda pel fort increment del nombre de socis de la Societat. El canvi ha suposat el retorn a l'estil monogràfic dels *Colloquis*.

Al marge de les sèries esmentades, la Societat ha impulsat al llarg del temps, molt particularment a partir del cinquantenari, altres publicacions de caràcter monogràfic sobre temes d'actualitat en el seu moment, sempre d'interès mèdic o biològic, sense oblidar les dedicades a sessions necrològiques rellevants. N'obviarem, per coneguda, la descripció, i ens limitarem a dues que s'han distingit per la seva continuïtat vigent encara avui. En primer lloc esmentarem les successives edicions del *Directorí* de socis que, d'ençà el 1969, han assolit el nombre d'onze, sense comptar la darrera edició —la dotzena— que enguany ha aparegut en suport electrònic. Finalment, cal referir-se al full lexicogràfic *Què cal saber?*, que la Societat publica des del 1984 amb la col·laboració del TERMCAT. L'objectiu dels fulls és clar: «Donar a conèixer uns termes, regles o models que, si bé són molt ben establerts en la llengua catalana, sovint veiem o sentim ignorats en els àmbits professionals de la nostra vida quotidiana.» Seria injust ometre en aquesta breu ressenya de les publicacions de la Societat el seu modest antecessor, els *Fulls lexicogràfics*, que la Societat, de la

mà de Josep Alsina i Bofill, impulsà el 1967 per difondre entre els seus membres la grafia dels mots científics no considerats pel diccionari mèdic de Corachan.

En començar aquesta ressenya sobre el funcionament de la Societat hem esmentat com a tret distintiu l'abundància de les seves activitats científiques. S'escau en aquest punt fer-ne un comentari. Si bé a l'inici les activitats de la Societat estaven majoritàriament decantades envers l'àmbit mèdic, la gradual emergència en el decurs del temps de promocions cada cop més nombroses de llicenciats en biologia, farmacèutics, veterinaris i d'altres professionals dedicats al conreu de diferents aspectes de les ciències de la vida van expandir progressivament el nombre de socis i en van incrementar de retruc el caràcter pluridisciplinari. Per a evitar la dispersió, totes les activitats ordinàries de la Societat han estat sempre canalitzades a través de seccions especialitzades amb la comesa d'organitzar les activitats pròpies de cadascuna d'elles al llarg de cada curs. El ventall inclou reunions, seminaris, conferències i jornades anuals, tot sota la coordinació d'un responsable. Seria prolix enumerar totes les activitats dutes a terme per cada secció. Un breu comentari ens il·lustrarà del seu volum. En iniciar-se les tasques científiques el nombre de seccions era molt reduït, amb prou feines mitja dotzena. Avui, en l'entrada del nou mil·lenni, en són un total de catorze, a les quals s'han d'afegir les noves seccions a les terres de Lleida, a les comarques tarragonines, i fins i tot al País Valencià. Sols cal donar una llambregada al programa mensual per a copsar el volum actual de les activitats.

La Societat Catalana de Biologia ha complert amb escriure la comesa de donar suport a tot el col·lectiu científic català que conrea les ciències de la vida, tot promovent la interacció entre els diferents grups de recerca i afavorint l'intercanvi d'idees i la col·laboració. A ben segur, aquestes tasques continuaran mantenint viu el compromís —avui ja llunyà— assumit pels iniciadors de la Societat, tot perseverant amb voluntat indefallent.